

מרכז אליאנס ללימודים איראניים

מרכז משה דיין ללימודי המזרח התיכון ואפריקה

BeeHive

השיח ברשתות החברתיות במזה"ת

עורכים: ד"ר הראל חורב, סמדר שאול

כרך 4, גיליון 11, דצמבר 2016

תוכן העניינים

- 3מדינת השהידים
- 4הרשתות החברתיות כצוהר למתיחות הפוליטית הפנימית באיראן
- 6הרשתות החברתיות כפלטפורמה ללחימה בתופעת חטיפות ילדים במצרים

דבר העורכים

הדסק לחקר רשתות ע"ש דורון הלפרן שמח להגיש לכם את גיליון דצמבר של **ביהייב**. בגיליון זה נעקוב אחר הקצנת השיח ברשתות הטורקיות בעקבות מתקפות הטרור שהתרחשו החודש באיסטנבול וקאייסרי; נתוודע למחאות הציבוריות שפשטו ברשתות האיראניות לנוכח מגבלות שהוטלו על שני חברי מגילס תומכי רוחאני, בידי מתנגדיו במחנה השמרני; ונציג את השימוש שעושה החברה האזרחית במצרים ברשתות לקידום נושאים חברתיים, תוך התייחסות למאבק בתופעת חטיפות וסחר בילדים במדינה.

קריאה מהנה!

מדינת השהידים

חי איתן כהן ינרוגיק

מאז הפיגוע בדייארבאקיר שארע ביוני אשתקד, מתמודדת טורקיה עם גל טרור חסר תקדים שגרם, עד כה, למותם של 421 אזרחים.¹ התפרצות זו התרחשה על רקע קריסת תהליך השלום מול מפלגת הפועלים של כורדיסטאן (PKK), ושיתוף הפעולה הצבאי של אנקרה עם כוחות הקואליציה המערביות נגד המדינה האסלאמית. בעקבות זאת, הפכו הערים הטורקיות למטרה נוחה לפיגועים נגד כוחות הביטחון ואזרחים חפים מפשע. שתי המתקפות הרצחניות שהתרחשו בדצמבר בערים איסטנבול וקאייסרי כבשו את תשומת הלב הציבורית ברשתות הטורקיות, וחשפו שיח לאומני שהופנה כלפי קבוצות שונות במדינה.

בעשרה בדצמבר הזדעזעה טורקיה ממתקפת טרור משולבת שהתבצעה בליבה של איסטנבול, סמוך לאצטדיון קבוצת הכדורגל בשיקטאש, בה נהרגו 36 שוטרים ושמונה אזרחים.² תזמון הפיצוצים, כשעה לאחר סיום משחק כדורגל שהתקיים באותו ערב, הצביע על כך שלא האוהדים היו היעד המרכזי לתקיפה, אלא דווקא כוחות הביטחון. אלה תגברו את המשחק בשל היחסים הרעועים בין אוהדי הקבוצות היריבות, והיוו מטרה נוחה למחבלים שביקשו להגדיל את מספר ההרוגים בקרב כוחות הביטחון. הרשויות הטורקיות הפנו אצבע מאשימה כלפי ה-PKK, אך היה זה ארגון הבת, בזי חירות כורדיסטאן (TAK), שאחראי למספר מתקפות טרור שהתרחשו בבירה בשנה שעברה, אשר נטל אחריות למתקפה הנוכחית.³

**יאסין אוזטקין מחבק שוטרים טורקיים,
מתוך עיתון "יני שאפאק"**

היקף הקורבנות הרב מקרב כוחות המשטרה עורר סולידריות לאומית, וברשת נפוצו סיסמאות ברוח זו כדוגמת "אני עומד לצד השוטר שלי".⁴ זירות המתקפה הפכו עד מהרה לאתרי עלייה לרגל, ולאחד מהם אף הוענק השם "גבעת השהידים". הסבת שמותיהם של אתרים שהותקפו לטובת הנצחת הקורבנות, תוך שימוש במונח "שהידים", הינה תופעה רווחת מאז ניסיון ההפיכה הכושל ביולי האחרון, במסגרתו נהרגו מאות אזרחים בעת

שנאבקו בחיילים הקושרים, והיא מבוצעת בגיבוי הממשלה. בין אלה שפקדו את גבעת השהידים היו אוהדים של קבוצות יריבות שנענו לקריאה שהופצה ברשתות ועלו לשם יחדיו כאות הוקרה לשוטרים שאבטחו את המשחק.⁵ מחוות מסוג זה התרחשו גם על כרי הדשא. הראשון לבצע זאת היה שחקן קבוצת גאלאטאסאריי, יאסין אוזטקין, שמייהר לחבק שוטרים שעמדו בסמוך למגרש לאחר שער שכבש,⁶ מעשה שזכה לתמיכה רחבה ברשת והוביל לחיקוי על ידי שחקנים נוספים.

מנגד, בלטו ביטויי שמחה על הרג השוטרים, שהופצו באמצעות חשבונות בדויים ואותנטיים ורווחו בעיקר בטוויטר, בהם ציוף של גולשת כורדית בשם ברפין קאדם שכתבה כי "ההתקפה כוונה לכוחות המיוחדים. כמה טוב!".⁷ התבטאויות אלה גרמו לזעזוע בקרב הגולשים, שבתגובה החלו לשתף צילומי מסך ולהפנותם לטיפול המשטרה, שהחלה במבצע מעצרים נרחב נגד אותם גולשים ועצרה תוך זמן קצר עשרה, כולל הגולשת הכורדית.⁸

התמונות הקשות מזירות הפיגועים והמעצרים נגד הגולשים המסיתים תרמו להקצנת השיח ברשתות. גולשים לאומנים רבים דרשו מהממשלה להחיל מחדש את עונש מוות שהוסר מהחוק בשנת 2004 בשל לחץ מצד האיחוד האירופאי, ואף לבצעו הלכה למעשה בזמן אמת, במקום מעצרים.⁹ לעומתם, בלטו קולות מתונים שגינו בחריפות את הטרור, אך בה בעת הדגישו כי יש להימנע מלפתח שנאה כלפי העם הכורדי. ברשת הופצו ציורים שקראו שלא ליפול ל"מלכודת" שטמנו ארגוני טרור ה"שואפים לחלק את העם לטורקים וכורדים", תוך שימוש בתיוגים "#להתפלל עבור טורקיה" ו"#לא נתרגל".¹⁰

**תרגום מימין לשמאל: גשר השאהידים,
שדרות השאהידים, קניון השאהידים,
גבעת השאהידים, מנהרת השאהידים,
אצטדיון השאהידים. מתוך תמונה
שנלקחה מטוויטר**

בעוד שתשומת הלב הציבורית הופנתה לפיגוע באיסטנבול, הכה פיגוע נוסף בכוחות הביטחון בעיר קאייסרי שבמרכז אנטוליה, סמוך לבסיס צבאי של הכוחות המיוחדים. המתקפה, שבוצעה באמצעות מכונית תופת, גרמה למותם של 14 חיילים טורקים ולפציעתם של 55 נוספים, בעת שלא היו בתפקיד ונסעו באוטובוס שהיה בדרכו למרכז העיר.¹¹ בסרטון שהופץ ברשת והפך לויראלי צולמו חבריהם לנשק של החיילים ההרוגים בזירת הפיגוע כשהם במדים ונשבעים לנקום את מותם, שניכר כי הגביר את השיח הלאומני.¹² זירת הפיגוע הפכה אף היא לאתר עליה לרגל, ושמה של תחנת האוטובוס הוסב ל"תחנת השאהידים".¹³

השיח הסוער ברשתות סביב מתקפת הטרור בקאייסרי גלש להתפשטות זעם ההמונים גם לרחובות. משרדי מפלגת העמים הדמוקרטית (HDP) הפרו-כורדית הפכו למטרה עבור מפגינים אלימים המזוהים עם מפלגת התנועה הלאומנית (MHP). במקביל התגברו הקריאות ברשת להחלת עונש מוות, באמצעות שימוש בסיסמאות "עונש מוות החל מהלילה" ו"עונש מוות לרוצחים".¹⁴ מעגל ההאשמות וההסתה ברשת הורחב וכלל לא רק את הכורדים, אלא גם את היהודים והארמנים. היהודים הואשמו בתכנון וסיוע מאחורי הקלעים לפעולות הטרור, והיו אף שתיארו את המחבלים כארמנים וכיהודים.¹⁵

השיח הציבורי שהתנהל ברשתות הטרקיות בעקבות מתקפות הטרור האחרונות באיסטנבול וקאייסרי חשף פעם נוספת את הפילוג בחברה הטרקית, ותרם לחיזוק הלאומנות והגברת השנאה כלפי הכורדים וקבוצות נוספות במדינה. גם לטרמינולוגיה שאומצה להנצחת הקורבנות באתרים שהותקפו תרומה להקצנת השיח. אירועים מסוג זה מרחיקים את טורקיה מתהליך שלום עם הכורדים, ובה בעת מרחיבים את מעורבותם של אזרחים טורקים וכורדים מן השורה במעשי אלימות.

הרשתות החברתיות כצוהר למתיחות הפוליטית הפנימית באיראן

ד"ר רוז צימט

עם התקרב מועד הבחירות לנשיאות איראן הצפויות במאי 2017 מחריפים מאבקי הכוחות הפנימיים בין תומכי הנשיא רוחאני ליריביו הפוליטיים בימין השמרני. בשבועות האחרונים פרץ עימות חריף בין שני המחנות סביב מגבלות שהטילה הרשות השופטת שבשליטת השמרנים על שני חברי מגילס המשתייכים

למחנה תומכי הנשיא. העימות זלג עד מהרה מהזירה הפוליטית לזירה הווירטואלית, והרשתות החברתיות הפכו כלי מרכזי בידי המחנות היריבים לניהול מאבקם הפוליטי והציבורי.

ב-20 בנובמבר אמור היה חבר המג'לס עלי מוטהרי לשאת נאום בעיר משהד. מוטהרי, גיסו של יו"ר המג'לס, עלי לאריג'אני, נחשב לאחד מחברי המג'לס הבולטים בקרב תומכי הנשיא רוחאני. בשנים האחרונות נקט מוטהרי גישה ביקורתית כלפי התנהלות המשטר בסוגיות שנויות במחלוקת, כדוגמת חירויות הפרט ומעצרים פוליטיים. זמן קצר טרם הגעתו של מוטהרי למשהד, הנחה התובע הכללי של העיר לבטל את נאומו ולאטום את המקום בו היה אמור להתקיים האירוע בהשתתפותו.¹⁶ בעקבות התקרית מתח הנשיא רוחאני ביקורת חריפה על ביטול הנאום והגדיר אותו "מקור לבושה". במכתב ששלח לשר הפנים טען הנשיא כי אלה שביטלו את הנאום מבקשים לעודד קיצוניות ופלגנות בחברה, והנחה לחקור את נסיבות האירוע.¹⁷

ביטול נאומו של מוטהרי ותגובתו התקיפה של הנשיא רוחאני לכך עוררו שיח נרחב ברשתות החברתיות. תומכי הנשיא יצאו להגנת חבר המג'לס. הם תקפו בחריפות את הרשות השופטת והאשימו את אנשי הדת הבכירים במשהד, ובראשם איש הדת הרדיקלי ודרשן תפילות יום השישי בעיר, איתואללה אחמד עלם אל-הודא, בסתימת פיות, תוך שימוש בתיוג "#שחררו את משהד".¹⁸

בד בבד הושק קמפיין רשתי בו נעשה שימוש בתיוג "#מקור לבושה", המתכתב עם דבריו של הנשיא רוחאני. באמצעות תיוג זה ביקשו הגולשים להרחיב את הביקורת לתופעות שליליות אחרות באיראן הראויות לגינוי. הקמפיין הפך עד מהרה לעימות וירטואלי בין תומכי הנשיא למתנגדיו. תומכי הנשיא והאופוזיציה הרפורמיסטית הציגו את הפרת חירויות הפרט, הדיכוי הפוליטי והמאסרים הפוליטיים של מתנגדי המשטר כ"מקור לבושה". לעומתם, טענו מתנגדיו כי "המקור האמיתי לבושה" נעוץ, בין היתר, בכישלון הנשיא וממשלתו לשפר את המצב הכלכלי, לפתור את מצוקות האזרחים, לטפל בתאונות הדרכים הרבות ובזיהום האוויר, ולהיאבק בשחיתות. על מנת להמחיש את טענתם העלו הגולשים תמונות קשות של עוני ומצוקה באיראן.¹⁹

התקהלות תומכיו של סאדקי סביב ביתו, מתוך טוויטר

ימים ספורים לאחר ביטול נאומו של מוטהרי, נעשה ניסיון לעצור את חבר המג'לס מחמוד סאדקי המזוהה, אף הוא, עם מחנה תומכי הנשיא. ב-27 בנובמבר הגיעו כוחות ביטחון לביתו של סאדקי וניסו לעצור אותו מתוקף צו מעצר שהוציאה נגדו הרשות השופטת. הצו הוצא בעקבות האשמות שהשמיע חבר המג'לס כנגד התנהלותו הפיננסית המפוקפקת של ראש הרשות השופטת, סאדק לאריג'אני, המחזיק, לטענת סאדקי, בכספי ציבור בעשרות חשבונות בנקים פרטיים. קבוצת תומכים שהתאספה מול ביתו של סאדקי מנעה בסופו של דבר את מעצרו.²⁰

בסדרת ציורים, שפרסם סאדקי בחשבון הטוויטר שלו, מחה חבר המג'לס על הניסיון לעצרו וטען כי הדבר מנוגד לחוק ומהווה הפרה של חסינותו הפרלמנטרית. הוא הדגיש כי הלחצים המופעלים נגדו מצד הרשות השופטת לא ישפיעו על נחישותו להמשיך במאבק נגד השחיתות בכל מוסדות השלטון.²¹ ביקורת חריפה לניסיון המעצר הושמעה גם בקרב מקורבי הנשיא. בין אלה שהתגייסו לתמוך בסאדקי היה גם חבר המג'לס עלי מוטהרי, שטען

במכתב לתובע הכללי של טהראן כי ניסיון המעצר עלול להרתיע את חברי המג'לס מביצוע תפקידם מחשש שיעצרו או יוזמנו לחקירה.²²

ניסיון מעצרו של סאדקי עורר אף הוא תגובות נסערות ברשתות החברתיות. כבר במהלך ניסיון המעצר הוצפה הרשת בגילויי הזדהות עם סאדקי ובטוויטר הועברו בזמן אמת תמונות וסרטונים מהתקהלות האזרחים ואנשי הביטחון סביב ביתו. תומכיו נקראו להגיע למקום על מנת למנוע את מימוש הצו. קמפיין התמיכה הזה כלל הפצת מאות ציורים תוך שימוש בתיג "מתמוד סאדקי אינו לבד".²³ גם ברשת טלגרם השיקו אזרחים קבוצת תמיכה בסאדקי. חברי הקבוצה, אליה הצטרפו קרוב ל-4,000 גולשים, לא הסתפקו בהבעת תמיכה בסאדקי וניצלו את הקבוצה להעלאת תכנים המזוהים עם עמדות המחנה הרפורמיסטי בכלל. אלה כללו קריאות בזכות חופש הביטוי, גילויי תמיכה בנשיא רוחאני ובמדיניות ממשלתו, וביקורת נגד מתנגדיו בימין השמרני.²⁴

השיח שהתפתח ברשתות החברתיות סביב ביטול נאומו של חבר המג'לס מוטהרי וניסיון מעצרו של חבר המג'לס סאדקי מהווה עדות למתיחות הגוברת בין שני המחנות הפוליטיים המרכזיים באיראן, תומכי הנשיא במחנה הרפורמיסטי ומתנגדיו בימין השמרני. מתיחות זו צפויה להתגבר בחודשים הקרובים ככל שיתקרב מועד הבחירות לנשיאות. על בסיס ניסיון העבר ניתן להניח כי גם מערכת הבחירות הקרובה לנשיאות תביא לשימוש מוגבר ברשתות החברתיות, שצפוי להגיע לשיאים חדשים בקרב שני המחנות הפוליטיים. הפיכת הרשתות לזירה מרכזית לניהול מערכת הבחירות עשויה לסייע בחשיפת הציבור האיראני לתפיסות פוליטיות מנוגדות, אך גם להגביר את הקיטוב הפוליטי.

הרשתות החברתיות כפלטפורמה ללחימה בתופעת חטיפות ילדים במצרים

ד"ר מיכאל ברק

בשנים האחרונות ניכר שימוש גובר ברשתות החברתיות בידי אזרחים במצרים לניהול מאבק בתופעת חטיפות וסחר בילדים במדינה, שהפכה לכדי אסון לאומי. לצד התפקיד החשוב שממלאות רשויות המדינה במיגור התופעה והשימוש שנעשה באמצעים מסורתיים, כגון פרסום מודעות נעדרים, נחשפת לאחרונה תרומתן המשמעותית של הרשתות. הודות להן נרשמו מאות סיפורי הצלחה באיתור ילדים חטופים והשבתם לחיק משפחתם, בהעלאת הנושא לתודעת האזרחים ורתימתם לביעור התופעה. עצם הפניה לרשתות מלמדת על ההכרה הגוברת של החברה האזרחית במצרים בכוחן של הרשתות לחולל שינוי ולקדם סוגיות שונות כמו זו אל ראש סדר היום.

קמפיין רשמי בגנות תופעת ילדים העוסקים בקבצנות

מצרים הינה אחת המדינות המובילות בתופעת חטיפות ילדים.²⁵ בשנת 2014 נחטפו 1860 ילדים, ובמהלך השנתיים האחרונות הוכפל מספר החטיפות.²⁶ במאי 2016 מצא מכון המחקר המצרי "דפתר אחואל" כי בין יוני 2015 למאי 2016 נתפסו למעלה מ-17,000 פושעים שהיו מעורבים בחטיפות ילדים לשם העסקתם כקבצנים ברחובות בשירותם של פושטי-יד או כנופיות, למטרות מין, ואף לסחר באיבריהם.²⁷ לדברי רשויות הביטחון המצרי,

הגורם הכלכלי הינו הסיבה העיקרית להתרחבות ממדי התופעה מאז הפלת משטרו של הנשיא מבארק ב- 2011.²⁸

משפחות רבות שילדיהם נחטפו זיהו את הרשתות ככלי חשוב באיתור יקיריהם, דרך הפצת תמונותיהם במרחב זה והצעת פרס כספי למי שמביא לאיתורם. ואולם, ההשפעה של פעילויות אלה הייתה מצומצמת והן גוועו כעבור זמן קצר. מה שגרם לתנופה המשמעותית להעלאת הסוגיה לתודעה היה דף הפייסבוק "ילדים נעדרים" (אולאד מפקודין), שנוסד בשנת 2014 על ידי מהנדס מצרי בשם ראמי אל-גיבאלי ואשתו. דף זה נחשב לפעיל ולגדול ביותר בנושא המאבק בחטיפות ילדים וחברים בו קרוב למיליון מצרים. ארבע מתנדבות אמונות על תחזוקת הדף, קיום ערוץ תקשורת עם הורי הילדים החטופים והעלאת פרטים מזהים ותמונותיהם של ילדים נעדרים. עד כה פרסם הדף למעלה מ- 8,000 תמונות של ילדים, ונוקף לזכותו השג לא מבוטל במבחן התוצאה. לדברי אל-גיבאלי, באמצעות הדף אותרו למעלה מ- 150 ילדים נעדרים והוחזרו למשפחותיהם.²⁹ דוגמה לכך בסרטון שהועלה לרשת המתעד את רגע האיחוד בין אב לבנו שנעלם באזור סואץ בשנת 2006, שהתאפשר הודות לדף הפייסבוק³⁰

כחלק מהמאבק בתופעה יוזם אל-גיבאלי מעת לעת קמפינים רשתיים בנושא. אחד מאלה היה קמפיין שקרא לאזרחים שלא לתת תרומות לפושטי-יד המסתייעים בילדים, שכן אלו חשודים בחטיפתם ובניצולם למטרות בצע. קמפיין אחר שהושק באוקטובר 2016 עודד החמרה בענישה של חוטפי ילדים, כולל קריאה להוציאם להורג. חברי דף הפייסבוק אף התבקשו לשנות את תמונת הפרופיל לכרזת הקמפיין התומכת בדרישה (ראו תמונה).³¹ ניתן לציין כי גם באלג'יריה התנהל בחודשים האחרונים קמפיין דומה מצד החברה האזרחית, ללא קשר לזה המצרי, שקרא לממשל האלג'יראי להוציא להורג חוטפי ילדים. הקמפיין התנהל, בין השאר, על ידי העלאת סרטוני סלפי בנושא ליוטיוב על ידי אזרחים אלג'יראיים.³²

ההכרה הגוברת בהצלחת דף הפייסבוק באיתור ילדים חטופים ונעדרים הובילה את המשטרה המצרית לשתף פעולה עם בעליו. בזכות שיתוף פעולה זה אותר למשל ילד נעדר והוחזר לאביו, לאחר שנחטף בידי אמו שהתכוונה להגר עמו ממצרים כדי להצטרף אל שורות המדינה האסלאמית.³³ ארגונים אזרחיים ניאותו גם הם לשתף פעולה עם אל-גיבאלי כמו בהשקת קמפיין בשם "יחד אתנו" שהתמקד במתן סיוע לאנשים חסרי בית ובהעלאת תמונותיהם לרשת במטרה לזהותם. יתר על כן, נראה כי דף הפייסבוק מהווה השראה עבור אזרחים נוספים שפועלים אף הם להשקת קמפינים רשתיים בנושא. כך לדוגמה, הושק בראשית 2015 קמפיין ברשת הקורא לנשיא מצרים עבד אל-פתאח אל-סיסי, להוציא לכל ילד מספר סידורי עם תמונת הוריו כדי להקל על מציאתו במקרה חטיפה.³⁴ דפי פייסבוק נוספים כמו "קמפיין ההתנגדות לחטיפת ילדים" ו"יחד בלחימה נגד חוטפי הילדים" הוקדשו להעלאת סרטונים של ילדים מקבצי נדבות ברחובות, אמצעי זהירות לשמירה על הילדים מפני חטיפה ועוד.³⁵

ביטוי נוסף לכוחן של הרשתות החברתיות ולהד שנוצר בזכותן ניכר בעצם הטחת ביקורות מצד מתנגדים על היוזמה. לטענת חוגים אקדמיים התומכים בממשל, הרשתות החברתיות חוטאות לאמת ויוצרות תחושה שגויה בקרב אזרחים כי נגע של חטיפות ילדים שוטף את מצרים. כך לדוגמה, ציינה אשת אקדמיה מצרית כי חטיפותיהם של ילדים מצטמצמת למקרים בודדים ואין מדובר כלל בתופעה אלא "בשקרים ושמועות

ללא שמץ של אמת", וכי "אין מנוס אלא להגביל את הפרסומים הללו ברשתות החברתיות ובתכניות הטלוויזיה".³⁶ גם גורמי פשע ראו בעין לא יפה את הפעילות הרשתית בנושא, ואף איימו על חייהם של אל-גיבאלי וצוותו, במטרה לגרום להם לחדול מעיסוק בנושא.³⁷

הרשתות החברתיות נתפסות בעיני אזרחים מצריים רבים כערוץ תקשורת אלטרנטיבי לאמצעים המסורתיים לקידום נושאים שונים, כאשר נושא חטיפות הילדים הינו דוגמה אחת מיני רבות לכך. עצם הפנייה של אזרחים לרשתות עשויה ללמד על אובדן אמון ביכולתה של המערכת לתת מענה למצוקות אזרחיות, ועל הכרה גוברת בקרב הציבור כי לרשתות כוח רב לחולל שינוי במצב הקיים. יתר על כן, האשמת הרשתות החברתיות בהצגת תמונה שגויה ובהעצמת ממדי התופעה מלמדת על חשש בקרב תומכי המשטר מפני התגברות שיח ביקורתי מצד מתנגדיו על שאיננו מסוגל לדאוג לביטחון האישי של האזרחים, שעשויה להוביל להגברת האנטגוניזם כלפי המשטר.

¹ "Son dönemde Türkiye'de düzenlenen terör saldırıları", Sözcü, December 17, 2016, <http://www.sozcu.com.tr/2016/gundem/son-donemde-turkiyede-duzenlenen-teror-saldirilari-1526510/>

² "İstanbul'da saldırı: 44 kişi hayatını kaybetti", BBC Türkçe, December 11, 2016

<http://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-38278551>

³ "Istanbul stadium attacks: Kurdish TAK group claim attacks", BBC, December 11, 2016,

<http://www.bbc.com/news/world-europe-38280638>

⁴ #polisimin yanındayım

⁵ Taraftarlar Şehitler Tepesi'nde buluştu, Hürriyet, December 13, 2016

<http://www.hurriyet.com.tr/taraftarlar-sehitler-tepesinde-bulustu-40305830>

⁶ Yasin Öztekin asker selamını verdi polisler sarıldı, Yeni Şafak, December 11, 2016

<http://www.yenisafak.com/spor/yasin-oztekin-asker-selamini-verdi-polislere-sarildi-2578828>

⁷ "Berfin Kadem kaçmaya çalışırken yakalandı", Haber 10, December 13, 2016

<http://www.haber10.com/guncel/berfin-kadem-kacmaya-calisirken-yakalandi-674816>

⁸ "Sosyal medya paylaşımlarına 10 gözaltı", En Son Haber, December 12, 2016

<http://www.ensonhaber.com/sosyal-medya-paylasimlarina-10-gozalti-2016-12-12.html>

<https://twitter.com/Sercinyo7/status/810032158182084608>

#Alışmayacağız #PrayForTurkey ¹⁰
 "Kayseri'de Erciyes Üniversitesi yakınında terör saldırısı", Anadolu Ajansı. ¹¹
<http://aa.com.tr/tr/gunun-basliklari/kayseride-erciyes-universitesi-yakininda-teror-saldirisi/708138> ¹²
https://www.facebook.com/VineTurkiye/videos/802270009938489/?autoplay_reason=all_page_organically_allowed&video_container_type=0&video_creator_product_type=2&app_id=2392950137&live_video_guests=0
 "Kayseri'de bombalı saldırının ardından durağa 'Şehit Komandolar' yazısı", Habertürk, December 13 ¹³
<http://www.haberturk.com/gundem/haber/1338308-kayseride-bombali-saldirinin-ardindan-duraga-sehit-komandolar-yazisi>
 #İdamHemdeBuGece #Katillereidam #Teröreidamistiyoruz #CanilerHesapVerecek ¹⁴
 Serdar Korucu, "Twitter'ın Antisemit Kullanıcıları Kayseri Saldırısı Sonrası da İşbaşında", ¹⁵
 Avlaremöz, December 17, 2016, <http://www.avlaremöz.com/2016/12/17/twitterin-antisemit-kullanicilari-kayseri-saldirisi-sonrasi-da-isbasinda-serdar-korucu/>
 "פרטי ביטול נאומו של עלי מוטהרי במשהד", **מלאך**, 20 בנובמבר, 2016. ¹⁶
 "אירוע משהד הוא מקור לבושה", **תאבנאכ**, 22 בנובמבר, 2016. ¹⁷
<https://twitter.com/hashtag/FreeMashhad?src=hash> ¹⁸
https://twitter.com/hashtag/%D9%85%D8%A7%DB%8C%D9%87_%D8%B4%D8%B1%D9%85%D8%B3%D8%A7%D8%B1%DB%8C?src=hash ¹⁹
 Iranian judicial authorities attempt arrest of MP", **The Guardian**, 28 November, 2016. ²⁰
<https://www.theguardian.com/world/iran-blog/2016/nov/28/iranian-judicial-authorities-attempt-arrest-of-mp-mahmoud-sadeg>
https://mobile.twitter.com/mah_sadeghi?lang=en, 29-28 בנובמבר. ²¹
 "מכתבו של עלי מוטהרי לתובע הכללי של טהראן בנוגע למחמוד סאדקי", **איסנ"א**, 29 בנובמבר, 2016. ²²
https://twitter.com/hashtag/%D9%85%D8%AD%D9%85%D9%88%D8%AF_%D8%B5%D8%A7%D8%AF%D9%82%DB%8C_%D8%AA%D9%86%D9%87%D8%A7_%D9%86%DB%8C%D8%B3%D8%AA?src=hash ²³
https://twitter.com/hashtag/%D9%85%D8%AD%D9%85%D9%88%D8%AF_%D8%B5%D8%A7%D8%AF%D9%82%DB%8C?src=hash ²⁴
 "מערכה לתמיכה בד"ר מחמוד סאדקי", https://web.telegram.org/#/im?p=s1067266499_3437136993018722376 ²⁵
 ראו לדוגמה התבטאותו של ח'אלד פהמי, חבר ועדת השיכון בפרלמנט המצרי, בנושא: <https://www.parlmany.com/News/4/122647/> 17.9.16. ²⁶
 "القضاء-على-ظاهرة-خطف-الأطفال-نائب-لايد-من-إعدام-الخاطفين", <http://www.ahram.org.eg/NewsPrint/568850.aspx>; 18.12.16. ²⁷
 5,500 ילדים: <https://www.youtube.com/watch?v=mlqbNX0c9uQ>. ²⁸
<https://daftarahwal.wordpress.com/2016/05/28/trafficking-of-children-egypt-statistics/>; 28.5.16. ²⁹
<https://daftarahwal.wordpress.com/2016/05/28/trafficking-of-children-egypt-fullreport/>; 3.9.16. ³⁰
 "تحقيقات-وحارات-1327838-شاهد-خطف-الأطفال-سرطان-يحرق-قلوب-المصريين", <http://alwafd.org> ³¹
 ראו לדוגמה תכנית טלוויזיה בנושא מציאת ילד חטוף שנמצא הודות לרשתות החברתיות לאחר שנה וחצי היעדרות, <https://www.youtube.com/watch?v=HwW3dhwt8Q>; 5.2.16. ³²
https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=1582645032033118&id=1458899414407681&ref=bookmarks ³³
<https://www.facebook.com/e3dam.l5atfy.alatfal/> ³⁴
 ראו לדוגמה סרטון של אזרח אלגיראי בנושא: <https://www.youtube.com/watch?v=xu1tgPnm574>; 9.9.16. ³⁵
<https://www.youtube.com/watch?v=tPyKBYecQM>; 12.8.16. ³⁶
 "المجلة-نصف-الدنيا-تفتح-الملف-الشائك-الأطفال-المفقودون-في-مصر-/-46/118674", <http://nisfeldunia.ahram.org.eg/NewsP/46/118674/> ³⁷
<https://www.facebook.com/children.id/posts/1497764390479682>; 11.2.15. ³⁸
<https://www.facebook.com/against.child.abduction/>; https://twitter.com/Stop_Abduction; ³⁹
<https://www.facebook.com/910375355749909> "معامل-لمحاربة-خاطفي-الاطفال-910375355749909"; 18.6.16. ⁴⁰
 "ظاهرة-خطف-الأطفال-بين-تخلي-/-910375355749909", http://www.masrawy.com/News/News_Reports/details/2016/8/18/910375355749909 ⁴¹
 "الشرطة-عن-مسؤوليتها-وأرقام-غير-معلنة-تقرير"

